ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Μαρτίου 2010 *

Στην υπόθεση C-384/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Tribunale amministrativo regionale del Lazio (Ιταλία) με απόφαση της 3ης Ιουλίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Αυγούστου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Attanasio Group Srl

κατά

Comune di Carbognano,

παρισταμένης της:

Felgas Petroli Srl,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο του δεύτερου τμήματος, προεδρεύοντα του τρίτου τμήματος, P. Lindh, A. Rosas, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Palmieri, επικουρούμενο από τον M. Russo, avvocato dello Stato,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους E. Traversa και C. Cattabriga,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ καθώς και των «αρχών του οικονομικού ανταγωνισμού και της απαγορεύσεως των νομικών διακρίσεων τις οποίες καθιερώνει η Συνθήκη (ΕΚ)».

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Attanasio Group Srl (στο εξής: Attanasio) και του Comune di Carbognano (Δήμου Carbognano) όσον αφορά τη χορήγηση σε τρίτο, τη Felgas Petroli Srl (στο εξής: Felgas Petroli), άδειας ανεγέρσεως για την κατασκευή πρατηρίου διανομής καυσίμων.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο

3 Το εθνικό σύστημα διανομής καυσίμων στην Ιταλία μεταρρυθμίστηκε με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 32, της 11ης Φεβρουαρίου 1998, περί εξορθολογισμού του συστήματος διανομής καυσίμων, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχείο γ΄, του νόμου αριθ. 59, της 15ης Μαρτίου 1997 (*GURI* αριθ. 53, της 5ης Μαρτίου 1998, σ. 4), ο οποίος τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε στη συνέχεια κατ' επανάληψη (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 32/1998).

4 Κατά το άρθρο 2 του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, η κατασκευή και εκμετάλλευση πρατηρίου διανομής καυσίμων υποβάλλονται σε προηγούμενη διοικητική έγκριση. Αυτή χορηγείται από τον δήμο στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές, υπό την επιφύλαξη της διαπιστώσεως της συμβατότητας των

εγκαταστάσεων με τις διατάξεις του σχεδίου χρήσεως γης, τη φορολογική νομοθεσία και τη νομοθεσία περί υγειονομικής, περιβαλλοντικής και οδικής ασφάλειας, με τις διατάξεις περί προστασίας των ιστορικών και καλλιτεχνικών αγαθών, καθώς και των προγραμμάτων προσανατολισμού των ιταλικών περιφερειών.

5 Το άρθρο 19 του νόμου αριθ. 57, της 5ης Μαρτίου 2001 περί απελευθερώσεως και ρυθμίσεως των αγορών (*GURI* αριθ. 66, της 20ής Μαρτίου 2001, σ. 4, στο εξής: νόμος 57/2001), επιτάσσει την κατάστρωση εθνικού σχεδίου για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υπηρεσίας, του παγώματος της τιμής λιανικής πωλήσεως και του εξορθολογισμού του συστήματος διανομής καυσίμων, και τη θέσπιση κατευθυντηρίων γραμμών για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διανομής καυσίμων (στο εξής: εθνικό σχέδιο). Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, που υιοθετήθηκε με υπουργική απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2001, περί εγκρίσεως του εθνικού σχεδίου που περιέχει τις κατευθυντήριες γραμμές για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διανομής των καυσίμων (*GURI* αριθ. 279, της 30ής Νοεμβρίου 2001, σ. 37, στο εξής: υπουργική απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2001), οι περιφέρειες καταρτίζουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων σχεδιασμού που τους έχουν ανατεθεί, περιφερειακά σχέδια στα οποία καθορίζουν τα κριτήρια για την έναρξη λειτουργίας νέων σημείων πωλήσεως. Σύμφωνα με τις γραπτές παρατηρήσεις της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών που προκάλεσαν τη διαφορά της κύριας δίκης, η ελάχιστη υποχρεωτική απόσταση μεταξύ των εγκαταστάσεων περιλαμβάνονταν στα κριτήρια αυτά.

6 Στο πλαίσιο αυτό, η Regione Lazio (Περιφέρεια του Lazio) εξέδωσε τον περιφερειακό νόμο αριθ. 8/2001 (*Bollettino Ufficiale della Regione Lazio* της 10ης Απριλίου 2001). Κατά το άρθρο 13 του νόμου αυτού, οι κοινότητες, κατά την άσκηση της ανατεθείσας σε αυτές αρμοδιότητάς τους να καθορίζουν τα κριτήρια, τις απαιτήσεις και τα χαρακτηριστικά των ζωνών στις οποίες είναι δυνατό να κατασκευαστούν πρατήρια διανομής καυσίμων καθώς και οι εφαρμοστέες σε αυτά διατάξεις οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη διάφορα κριτήρια, μεταξύ των οποίων περιλαμβανόταν, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, η τήρηση της ελάχιστης αποστάσεως μεταξύ των διαφόρων πρατηρίων. Όσον αφορά ιδίως πρατήρια κατά μήκος επαρχιακών οδών, το ως άνω άρθρο 13 επιτάσσει ελάχιστη απόσταση τριών χιλιομέτρων.

7 Λίγο μετά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως περί παραπομπής και πριν την υποβολή της στο Δικαστήριο, ο Ιταλός νομοθέτης εξέδωσε τον νόμο αριθ. 133, της 6ης Αυγούστου 2008, μετατρέποντας σε νόμο το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 112, της 25ης Ιουνίου 2008, περί επειγουσών διατάξεων για την οικονομική ανάπτυξη, την απλοποίηση, την ανταγωνιστικότητα, την σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και την ίση κατανομή των φορολογικών βαρών (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 195, της 21ης Αυγούστου 2008, στο εξής: νόμος 133/2008). Ο νόμος αυτός, στο άρθρο του 83α, παράγραφος 17, προβλέπει:

«Προκειμένου να εξασφαλιστεί η πλήρης τήρηση των διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας περί προστασίας του ανταγωνισμού και να διασφαλιστεί η καλή και ομοιόμορφη λειτουργία της αγοράς, ο σχεδιασμός και η εκμετάλλευση των πρατηρίων διανομής καυσίμων δεν πρέπει να υπόκειται ούτε στην προϋπόθεση της παύσεως λειτουργίας των υπαρχόντων πρατηρίων ούτε στην τήρηση των υποχρεώσεων numerus clausus, εμπορικής φύσεως, περί ελάχιστης αποστάσεως μεταξύ πρατηρίων και μεταξύ πρατηρίων και εκμεταλλεύσεων ή πολύ μικρών εμπορικών καταστημάτων, ή υποχρεώσεων που επιβάλλουν περιορισμούς ή υποχρεώσεις έναντι ενδεχόμενης παροχής υπηρεσιών ή συμπληρωματικών προϊόντων εντός του ίδιου πρατηρίου ή της ίδιας ζώνης.»

8 Το ως άνω άρθρο 83α ορίζει, στην παράγραφό του 18, ότι «οι διατάξεις της παραγράφου 17 συνιστούν γενικές αρχές στον τομέα της προστασίας του ανταγωνισμού και των αναγκαίων επιπέδων παροχών κατά το άρθρο 117 του Συντάγματος».

9 Κατά το άρθρο 1, δεύτερη παράγραφος, τελευταίο εδάφιο, του νόμου αριθ. 135, της 5ης Ιουνίου 2003, περί προσαρμογής του δικαίου της Δημοκρατίας στον συνταγματικό νόμο αριθ. 3, της 18ης Οκτωβρίου 2001 (*GURI* αριθ. 132, της 10ης Ιουνίου 2003, σ. 5):

«Οι εφαρμοστέες κατά την ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του παρόντος νόμου περιφερειακές νομοθετικές διατάξεις οι οποίες αφορούν τους τομείς που εμπίπτουν στην αποκλειστική νομοθετική αρμοδιότητα του κράτους εξακολουθούν να εφαρμόζονται μέχρι την ημερομηνία θέσεως σε ισχύ των εθνικών διατάξεων στους εν λόγω τομείς [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Η Attanasio, εδρεύουσα στο Viterbe (Ιταλία), υπέβαλε στον Δήμο Caprarola αίτηση εγκρίσεως της κατασκευής πρατηρίου διανομής καυσίμων, λιπαντικών και υγραερίου (GPL) κατά μήκος της επαρχιακής οδού ονόματι «Massarella». Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος Carbognano είχε, εν τω μεταξύ, χορηγήσει στη Felgas Petroli άδεια κατασκευής πρατηρίου διανομής καυσίμων σε μικρή απόσταση από την τοποθεσία που αφορούσε η αίτηση της Attanasio.

11 Δυνάμει του άρθρου 13 του περιφερειακού νόμου 8/2001, η χορήγηση από τον Δήμο Carbognano της άδειας ανεγέρσεως στη Felgas Petroli κατέστησε κατά συνέπεια αδύνατη την έγκριση της αιτήσεως της Attanasio από τον Δήμο Caprarola.

12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η Attanasio προσέφυγε, στη συνέχεια, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της χορηγήσεως άδειας στη Felgas Petroli, υποβάλλοντας αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή των αποτελεσμάτων της εν λόγω αδείας.

13 Το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η κρίσιμη εθνική νομοθεσία και, συγκεκριμένα, το άρθρο 13 του περιφερειακού νόμου 8/2001, όπως επίσης το νομοθετικό διάταγμα 32/1998, ο νόμος 57/2001 και η υπουργική απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2001 «είναι πιθανό να παραβιάζουν τις αρχές του ανταγωνισμού, της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών».

14 Κατά το δικαστήριο αυτό, καίτοι η ασυμβατότητα με το κοινοτικό δίκαιο των εθνικών και περιφερειακών διατάξεων που απαγορεύουν την κατασκευή του πρατηρίου της Attanasio δεν είχε αποδειχτεί, αυτές πρέπει να μείνουν ανεφάρμοστες. Συνεπώς, η προσφυγή της κύριας δίκης έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος της Attanasio.

15 Υπό αυτές τις συνθήκες, το Tribunale amministrativo regionale del Lazio αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιον του δικαστηρίου διαδικασία και να υποβάλει το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνάδουν οι ιταλικοί περιφερειακοί και εθνικοί κανόνες που προβλέπουν υποχρεωτική ελάχιστη απόσταση μεταξύ των πρατηρίων διανομής καυσίμων που βρίσκονται κατά μήκος του οδικού δικτύου, και ειδικότερα το άρθρο 13 του περιφερειακού νόμου (αριθ. 8/2001), το οποίο είναι εφαρμοστέο στην υπόθεση επί της οποίας καλείται να αποφανθεί το παρόν δικαστήριο και είναι λυσιτελές για την έκδοση της αποφάσεώς του, καθώς και οι κανόνες των εθνικών νόμων αναφοράς (νομοθετικό διάταγμα 32/1998 […], νόμος 57/2001 και υπουργική απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2001), κατά το μέτρο που επιτρέπουν, ή τουλάχιστον δεν απαγορεύουν, τη θέσπιση με το προαναφερθέν άρθρο 13, στο πλαίσιο της ασκήσεως των κανονιστικών αρμοδιοτήτων του ιταλικού κράτους, ελάχιστης αποστάσεως μεταξύ των πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου, με το κοινοτικό δίκαιο, και ιδίως με τα άρθρα (43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ) και με τις κοινοτικές αρχές του οικονομικού ανταγωνισμού και της απαγορεύσεως των νομικών διακρίσεων τις οποίες καθιερώνει η Συνθήκη […];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

16 Λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεως του υποβληθέντος ερωτήματος, επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να τονιστεί ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο δεν έχει την αρμοδιότητα να αποφανθεί ούτε επί της ερμηνείας εθνικών νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων ούτε επί της συμφωνίας αυτών των διατάξεων με το δίκαιο της Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 1999, C-107/98, Teckal, Συλλογή 1999, σ. I-8121, σκέψη 33, της 4ης Μαρτίου 2004, C-50/01 και C-84/01, Barsotti κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-2005, σκέψη 30, καθώς και της 23ης Μαρτίου 2006, C-237/04, Enirisorse, Συλλογή 2006, σ. I-2843, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε επίσης επανειλημμένως ότι είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο ερμηνευτικά στοιχεία στα οποία μπορεί να στηριχθεί για να εκτιμήσει κατά πόσον οι διατάξεις αυτές συμβιβάζονται με το κοινοτικό δίκαιο, προκειμένου να εκδώσει απόφαση επί της υποθέσεως της οποίας επιλαμβάνεται (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 2ας Ιουλίου 1987, 188/86, Lefèvre, Συλλογή 1987, σ. 2963, σκέψη 6, της 15ης Δεκεμβρίου 1993, C-292/92, Hünermund κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-6787, σκέψη 8, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Enirisorse, σκέψη 24).

18 Το Δικαστήριο διατηρεί πάντως την ευχέρεια, σε περίπτωση που τα ερωτήματα δεν έχουν διατυπωθεί προσηκόντως ή υπερβαίνουν το πλαίσιο των εξουσιών που του παρέχει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, να εξαγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του κοινοτικού δικαίου τα οποία, εν όψει του αντικειμένου της διαφοράς, χρειάζονται ερμηνεία ή, ανάλογα με την περίπτωση, εκτίμηση του κύρους τους (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 29ης Νοεμβρίου 1978, 83/78, Pigs Marketing Board κατά Redmond, Συλλογή τόμος 1978, σ. 739, σκέψη 26, της 17ης Ιουνίου 1997, C-105/96, Codiesel, Συλλογή 1997, σ. I-3465, σκέψη 13, και της 26ης Μαΐου 2005, C-536/03, António Jorge, Συλλογή 2005, σ. I-4463, σκέψη 16).

19 Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο πρέπει να περιοριστεί στην εξέταση των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, παρέχοντας μια ερμηνεία που θα είναι χρήσιμη στο αιτούν δικαστήριο, στο οποίο εναπόκειται να εκτιμήσει τη συμβατότητα των εθνικών νομοθετικών διατάξεων με το εν λόγω δίκαιο (βλ. κατ' αναλογία, ιδίως, απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2008, C-380/05, Centro Europa 7, Συλλογή 2008, σ. I-349, σκέψη 51). Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, αν χρειάζεται, το ερώτημα που του υποβλήθηκε (βλ. κατ' αναλογία, ιδίως, απόφαση της 23ης Μαρτίου 2006, C-210/04, FCE Bank, Συλλογή 2006, σ. I-2803, σκέψη 21).

20 Συναφώς, δεδομένου ότι το υποβληθέν ερώτημα αφορά ερμηνεία αυτού που το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίζει ως «κοινοτικές αρχές του οικονομικού ανταγωνισμού και της μη διακρίσεως», είναι σκόπιμο, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας που αναφέρθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, αυτό να ερμηνευθεί ως αφορών την ερμηνεία, αφενός, των κανόνων του ανταγωνισμού του τρίτου τμήματος, τίτλος VI, κεφάλαιο 1, της Συνθήκης, που περιλαμβάνει τα άρθρα 81 ΕΚ έως 89 ΕΚ, και, αφετέρου, του άρθρου 12 ΕΚ, που απαγορεύει στο πεδίο

εφαρμογής της εν λόγω Συνθήκης, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών της, κάθε δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας.

21 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το υποβληθέν ερώτημα πρέπει να ερμηνευθεί ως αφορών το ζήτημα αν το δίκαιο της Ένωσης, και συγκεκριμένα τα άρθρα 12 ΕΚ, 43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ καθώς και τα άρθρα 81 ΕΚ έως 89 ΕΚ, έχει την έννοια ότι αντίκεινται σε αυτό διατάξεις του εθνικού δικαίου, όπως αυτές της κύριας δίκης, που επιβάλλουν ελάχιστη υποχρεωτική απόσταση μεταξύ των πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου και του παραδεκτού της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

22 Επισημαίνεται καταρχάς ότι, όπως προκύπτει από την κατατεθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, όπως άλλωστε παρατηρεί κατ' ουσίαν και το ίδιο το αιτούν δικαστήριο, όλα τα στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης περιορίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί, προκαταρκτικώς, εάν, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, να αποφανθεί επί των διατάξεων της Συνθήκης που απαριθμούνται στο προδικαστικό ερώτημα, ήτοι τα άρθρα 43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Centro Europa 7, σκέψη 64).

23 Ειδικότερα, εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη, που, κατά το γράμμα της, εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο επί Ιταλών υπηκόων όσο και επί υπηκόων άλλων κρατών μελών ενδέχεται, κατά κανόνα, να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης περί θεμελιωδών ελευθεριών μόνον αν εφαρμόζεται σε καταστάσεις που έχουν σχέση με το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (βλ. αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2000,

C-448/98, Guimont, Συλλογή 2000, σ. I-10663, σκέψη 21, της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, C-6/01, Anomar κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-8621, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Centro Europa 7, σκέψη 65).

24 Εντούτοις, δεν θα έπρεπε ουδόλως να αποκλειστεί εν προκειμένω ότι επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας ενδιαφέρθηκαν ή ενδιαφέρονται να εμπορευθούν καύσιμα εντός του εν λόγω κράτους μέλους.

25 Εξάλλου, καταρχήν, μόνο στα εθνικά δικαστήρια απόκειται να εκτιμούν, ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, προκειμένου να είναι σε θέση να αποφανθούν επί της υποθέσεως, όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο (προπαρατεθείσα απόφαση Guimont). Η απόρριψη από το Δικαστήριο αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητεί το δικαστήριο αυτό ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της κύριας δίκης (απόφαση της 6ης Ιουνίου 2000, C-281/98, Angonese, Συλλογή 2000, σ. I-4139, σκέψη 18, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Anomar κ.λπ, σκέψη 40).

26 Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, μετά την ψήφιση του άρθρου 83α, παράγραφος 17, του νόμου 133/2008, το άρθρο 13 του περιφερειακού νόμου 8/2001 δεν τυγχάνει πλέον εφαρμογής, καθόσον είναι ασυμβίβαστο προς το ως άνω άρθρο 83α, παράγραφος 17, το οποίο είναι υπέρτερης τυπικής ισχύος στην ιταλική έννομη τάξη. Συνεπώς, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, το εν λόγω άρθρο 13 δεν έπρεπε να εφαρμοστεί στη διοικητική διαδικασία που αφορούσε την αίτηση της Attanasio.

27 Υπ' αυτές τις συνθήκες, ήταν δυνατό να θεωρηθεί, όπως και στην περίπτωση που αναφέρει η απόφαση περί παραπομπής στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως, κατά την οποία το εν λόγω άρθρο 13 είναι ασυμβίβαστο προς το δίκαιο της Ένωσης, ότι η Attanasio δεν είχε έννομο συμφέρον στη διαφορά της κύριας δίκης.

28 Για τον λόγο αυτόν, στις 17 Σεπτεμβρίου 2009, το Δικαστήριο ζήτησε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 104, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας, από το αιτούν δικαστήριο να διευκρινίσει αν, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των συλλογισμών που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής σχετικά με την ενδεχόμενη έλλειψη εννόμου συμφέροντος της Attanasio στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι τροποποιήσεις που επέφερε στο κρίσιμο ιταλικό νομικό καθεστώς το άρθρο 83α, παράγραφοι 17 και 18, του νόμου 133/2008, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 2, τελευταίο εδάφιο, του νόμου 131, της 5ης Ιουνίου 2003, επηρέασε τη λυσιτέλεια εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως στην παρούσα υπόθεση. Ειδικότερα, υπενθυμίζεται συναφώς ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο στο πλαίσιο των αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως συνίσταται στο να συμβάλλει στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη και όχι να διατυπώνει συμβουλευτικές γνώμες επί ερωτημάτων γενικών ή υποθετικών (βλ. συναφώς, ιδίως, αποφάσεις της 3ης Φεβρουαρίου 1983, 149/82, Robards, Συλλογή 1983, σ. 171, σκέψη 19, της 9ης Φεβρουαρίου 1995, C-412/93, Leclerc-Siplec, Συλλογή 1995, σ. I-179, σκέψη 12, και της 16ης Ιουλίου 2009, C-189/08, Zuid-Chemie, Συλλογή 2009, σ. I-6917, σκέψη 36).

29 Με διάταξη της 3ης Δεκεμβρίου 2009, που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Ιανουαρίου 2010, το αιτούν δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, καταρχήν, οι προαναφερθείσες τροποποιήσεις έχουν ως συνέπεια ότι, μεταξύ άλλων, το άρθρο 13 του περιφερειακού νόμου 8/2001 δεν μπορεί πλέον να εφαρμοστεί. Εντούτοις, το εν λόγω δικαστήριο δεν απέσυρε την αίτησή του εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Συγκεκριμένα, ο νόμος 133/2008 παράγει αποτελέσματα μόνον από την ημερομηνία της θέσεώς του σε ισχύ. Επιπλέον, την απλή πιθανότητα να υποβάλει εκ νέου η Attanasio αίτηση χορηγήσεως αδείας σύμφωνα με την τροποποιηθείσα ιταλική ρύθμιση είναι πιθανό να παρακωλύσουν μη δυνάμενα εισέτι να προσδιοριστούν εμπόδια, τα οποία καθιστούν αβέβαιη την προστασία του ουσιαστικού δικαιώματος που προβάλλεται στη διαφορά της κύριας δίκης.

30 Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ζητηθείσα από το αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν είναι αναγκαία για τη επίλυση της διαφοράς της οποίας επελήφθη.

31 Επομένως, το υποβληθέν ερώτημα είναι παραδεκτό όσον αφορά τα άρθρα 43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ, τα οποία, προβλέποντας ειδικούς κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων στους τομείς που εμπίπτουν, αντιστοίχως, στην ελευθερία εγκαταστάσεως, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, συνιστούν ειδικότερη έκφραση, στους εν λόγω τομείς, της γενικής αρχής της απαγορεύσεως κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας που προβλέπει το άρθρο 12 ΕΚ.

32 Εντούτοις, καθόσον το υποβληθέν ερώτημα, όπως αναδιατυπώθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, αφορά ερμηνεία των άρθρων 81 ΕΚ έως 89 ΕΚ, υπενθυμίζεται ότι το εθνικό δικαστήριο, λόγω της ανάγκης να δοθεί ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου η οποία θα είναι χρήσιμη γι' αυτό, πρέπει να προσδιορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που θέτει ή, τουλάχιστον, να διευκρινίζει τις πραγματικές περιστάσεις τις οποίες αφορούν τα ερωτήματα αυτά (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Centro Europa 7, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Οι απαιτήσεις αυτές ισχύουν ειδικότερα στον τομέα του ανταγωνισμού ο οποίος χαρακτηρίζεται από περίπλοκες πραγματικές και νομικές καταστάσεις (βλ., κατ' αυτή την έννοια, ιδίως αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1993, C-320/90 έως C-322/90, Telemarsicabruzzo κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-393, σκέψη 7, της 23ης Νοεμβρίου 2006, C-238/05, Asnef-Equifax και Administración del Estado, Συλλογή 2006, σ. I-11125, σκέψη 23, καθώς και της 13ης Δεκεμβρίου 2007, C-250/06, United Pan-Europe Communications Belgium κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-11135, σκέψη 20).

33 Εν προκειμένω, η απόφαση περί παραπομπής δεν παρέχει στο Δικαστήριο επαρκή πραγματικά ή νομικά περιστατικά που θα του επέτρεπαν να καθορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες κρατικά μέτρα όπως τα επίμαχα είναι δυνατό να εμπίπτουν στις διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού. Ειδικότερα, η εν λόγω απόφαση δεν παρέχει κανένα στοιχείο όσον αφορά τις ειδικές διατάξεις περί ανταγωνισμού, την ερμηνεία των οποίων ζητεί, ούτε κάποια διευκρίνιση όσον αφορά τη σχέση που θεωρεί ότι υπάρχει μεταξύ των διατάξεων αυτών και της διαφοράς στην κύρια δίκη ή το αντικείμενο αυτής.

34 Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεδομένου ότι το υποβληθέν ερώτημα έχει την έννοια ότι αφορά την ερμηνεία των άρθρων 81 ΕΚ έως 89 ΕΚ, πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

35 Επομένως, το υποβληθέν ερώτημα, όπως αναδιατυπώθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να εξεταστεί αποκλειστικώς υπό το πρίσμα των άρθρων 12 ΕΚ, 43 ΕΚ, 48 ΕΚ, 49 ΕΚ και 56 ΕΚ.

Επί της ουσίας

36 Η δημιουργία πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου εμπίπτει στην έννοια της «εγκαταστάσεως» όπως ορίζεται στη Συνθήκη ΕΚ. Η έννοια αυτή είναι πολύ ευρεία και εμπεριέχει τη δυνατότητα του υπηκόου της Ένωσης να συμμετέχει, με σταθερό και συνεχή τρόπο, στην οικονομική ζωή άλλου κράτους μέλους εκτός του κράτους προελεύσεώς του και να αποκομίζει συναφώς οφέλη (βλ. συναφώς, ιδίως, αποφάσεις της 21ης Ιουνίου 1974, 2/74, Reyners, Συλλογή τόμος 1974, σ. 317, σκέψη 21, της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard, Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 25, καθώς και της 11ης Οκτωβρίου 2007, C-451/05, ELISA, Συλλογή 2007, σ. I-8251, σκέψη 63).

37 Υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι το άρθρο 12 ΕΚ μπορεί να εφαρμοστεί αυτοτελώς μόνο σε καταστάσεις διεπόμενες από το δίκαιο της Ένωσης για τις οποίες η Συνθήκη δεν προβλέπει ειδική απαγόρευση των διακρίσεων. Στον τομέα του δικαιώματος εγκαταστάσεως, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων τέθηκε σε εφαρμογή και συγκεκριμενοποιήθηκε με το άρθρο 43 ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Συλλογή 1996, σ. I-929, σκέψεις 20 και 21, της 13ης Απριλίου 2000, C-251/98, Baars, Συλλογή 2000, σ. I-2787, σκέψεις 23 και 24, καθώς και της 17ης Ιανουαρίου 2008, C-105/07, Lammers & Van Cleeff, Συλλογή 2008, σ. I-173, σκέψη 14).

38 Συνεπώς, παρέλκει εν προκειμένω η ερμηνεία του άρθρου 12 ΕΚ.

39 Εξάλλου, κατά το άρθρο 50, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, χωρεί εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μόνον εφόσον δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι σχετικές με την ελευθερία εγκαταστάσεως διατάξεις και, επομένως, ούτε το

άρθρο 49 ΕΚ είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω. Ειδικότερα, η δημιουργία πρατηρίων διανομής καυσίμων από νομικά πρόσωπα κατά την έννοια του άρθρου 48 ΕΚ προϋποθέτει κατ' ανάγκη την πρόσβαση αυτών στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής για τη σταθερή και συνεχή συμμετοχή στην οικονομική ζωή του κράτους αυτού, ιδίως μέσω της ιδρύσεως πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιριών (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Gebhard, σκέψεις 22 έως 26, καθώς και της 29ης Απριλίου 2004, C-171/02, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2004, σ. I-5645, σκέψεις 24 και 25).

40 Εξάλλου, ακόμα και αν υποτεθεί ότι η εν λόγω νομοθεσία έχει περιοριστικά αποτελέσματα σε βάρος της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, τα αποτελέσματα αυτά αποτελούν την αναπόφευκτη συνέπεια ενός ενδεχομένου εμποδίου στην ελευθερία εγκαταστάσεως και δεν δικαιολογούν, εν πάση περιπτώσει, μια αυτοτελή εξέταση της εν λόγω νομοθεσίας σε συνάρτηση με το άρθρο 56 ΕΚ (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, C-196/04, Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, Συλλογή 2006, σ. I-7995, σκέψη 33, της 18ης Ιουλίου 2007, C-231/05, Oy AA, Συλλογή 2007, σ. I-6373, σκέψη 24, καθώς και της 26ης Ιουνίου 2008, C-284/06, Burda, Συλλογή 2008, σ. I-4571, σκέψη 74).

41 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο υποβληθέν ερώτημα, όπως αναδιατυπώθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να δοθεί απάντηση αποκλειστικώς υπό το πρίσμα των σχετικών με την ελευθερία εγκαταστάσεως διατάξεων.

42 Η ελευθερία εγκαταστάσεως, την οποία το άρθρο 43 ΕΚ αναγνωρίζει στους κοινοτικούς υπηκόους και η οποία συνεπάγεται γι' αυτούς την ανάληψη και άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και διαχείριση επιχειρήσεων υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με εκείνες που καθορίζει η νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως για τους δικούς του υπηκόους, περιλαμβάνει, κατά το άρθρο 48 ΕΚ, όσον αφορά τις εταιρίες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα να ασκούν

τη δραστηριότητά τους στο οικείο κράτος μέλος μέσω υποκαταστήματος ή πρακτορείου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-307/97, Saint-Gobain ZN, Συλλογή 1999, σ. I-6161, σκέψη 35, προπαρατεθείσα απόφαση Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, σκέψη 41, καθώς και της 13ης Μαρτίου 2007, C-524/04, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, Συλλογή 2007, σ. I-2107, σκέψη 36).

43 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 43 ΕΚ αντιτίθεται σε οιοδήποτε εθνικό μέτρο, το οποίο, ακόμη και αν εφαρμόζεται άνευ διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, ενδέχεται να παρακωλύσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση, από τους υπηκόους των κρατών μελών της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των υπηκόων του κράτους μέλους που το έχει θεσπίσει, των θεμελιωδών ελευθεριών που εξασφαλίζονται από τη Συνθήκη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus, Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψη 32, προπαρατεθείσα Gebhard, σκέψη 37, της 5ης Οκτωβρίου 2004, C-442/02, CaixaBank France, Συλλογή 2004, σ. I-8961, σκέψη 11, καθώς και της 10ης Μαρτίου 2009, C-169/07, Hartlauer, Συλλογή 2009, σ. I-1721, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ενδέχεται να υπάρχουν τέτοια περιοριστικά αποτελέσματα, ιδίως σε περίπτωση που εθνική κανονιστική ρύθμιση αποθαρρύνει ενδεχομένως μια εταιρία από τη δημιουργία εξαρτώμενων από αυτήν επιχειρηματικών μονάδων, όπως λόγου χάρη μόνιμης επιχειρηματικής εγκαταστάσεως, σε άλλα κράτη μέλη και την άσκηση των δραστηριοτήτων της μέσω των μονάδων αυτών (βλ., κατ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-446/03, Marks & Spencer, Συλλογή 2005, σ. I-10837, σκέψεις 32 και 33, της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-471/04, Keller Holding, Συλλογή 2006, σ. I-2107, σκέψη 35, καθώς και της 23ης Φεβρουαρίου 2008, C-293/06, Deutsche Shell, Συλλογή 2008, σ. I-1129, σκέψη 29).

45 Συνεπώς, συνιστά περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 43 ΕΚ κάθε ρύθμιση, όπως η επίμαχη, η οποία εξαρτά τη δημιουργία νέων πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου από την τήρηση ελάχιστων αποστάσεων από άλλα παρόμοια πρατήρια. Ειδικότερα, τέτοιου είδους ρύθμιση, η οποία εφαρμόζεται αποκλειστικώς σε νέα πρατήρια και όχι σε πρατήρια που υπήρχαν πριν αυτή τεθεί σε ισχύ, εξαρτά από προϋποθέσεις την πρόσβαση στη δραστηριότητα διανομής καυσίμων και, ευνοώντας κατά τον τρόπο αυτόν τους επιχειρηματίες που ασκούν ήδη δραστηριότητα στο ιταλικό έδαφος, μπορεί να αποθαρρύνει, ή ακόμη και να εμποδίσει,

την πρόσβαση στην ιταλική αγορά επιχειρηματιών προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη (βλ. επίσης, κατ' αναλογία, προαναφερθείσα απόφαση Caixabank France, σκέψεις 11 έως 14, και της 28ης Απριλίου 2009, C-518/06, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2009, σ. I-3491, σκέψεις 62 έως 64 και 70 έως 71).

46 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο ο επίμαχος περιορισμός μπορεί να γίνει δεκτός βάσει ενός από τους λόγους του άρθρου 46 ΕΚ ή να δικαιολογηθεί, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.

47 Το αιτούν δικαστήριο αναγνώρισε ως λυσιτελείς βάσει της επίμαχης νομοθεσίας, τους σκοπούς της οδικής ασφάλειας, της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος καθώς και του εξορθολογισμού της παρεχόμενης στους χρήστες υπηρεσίας.

48 Στις γραπτές παρατηρήσεις της, η ιταλική κυβέρνηση απέσχε από την προσκόμιση στοιχείων προκειμένου να δικαιολογήσει την εν λόγω ρύθμιση, αρκούμενη, όπως προκύπτει από τη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, να ισχυριστεί ότι αυτή δεν ισχύει πλέον.

49 Το άρθρο 46, παράγραφος 1, ΕΚ δέχεται ιδίως περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως που δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας υγείας (βλ. κατ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα απόφαση Hartlauer, σκέψη 46).

50 Εξάλλου, η νομολογία του Δικαστηρίου έχει αναγνωρίσει ορισμένους λόγους γενικού συμφέροντος δυνάμενους να δικαιολογήσουν περιορισμούς των θεμελιωδών

ελευθεριών της Συνθήκης. Μεταξύ τέτοιου είδους λόγων, οι οποίοι έχουν ήδη αναγνωριστεί από το Δικαστήριο, είναι η οδική ασφάλεια (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-55/93, van Schaik, Συλλογή 1994, σ. I-4837, σκέψη 19, και της 15ης Μαρτίου 2007, C-54/05, Επιτροπή κατά Φινλανδίας, Συλλογή 2007, σ. I-2473, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), η προστασία του περιβάλλοντος (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, 302/86, Επιτροπή κατά Δανίας, Συλλογή 1988, σ. 4607, σκέψη 9, καθώς και της 14ης Δεκεμβρίου 2004, C-309/02, Radlberger Getränkegesellschaft και S. Spitz, Συλλογή 2004, σ. I-11763, σκέψη 75) και η προστασία των καταναλωτών (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 4ης Δεκεμβρίου 1986, 220/83, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 3663, σκέψη 20, προπαρατεθείσα απόφαση Caixabank France, σκέψη 21, καθώς και της 29ης Νοεμβρίου 2007, C-393/05, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2007, σ. I-10195, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51 Εντούτοις, υπενθυμίζεται ότι, ανεξαρτήτως της υπάρξεως θεμιτού σκοπού από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, προϋπόθεση για να δικαιολογηθεί ένας περιορισμός των θεμελιωδών ελευθεριών τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη ΕΚ αποτελεί ότι το επίμαχο μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού αυτού όρια (βλ., κατ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2002, C-100/01, Oteiza Olazabal, Συλλογή 2002, σ. I-10981, σκέψη 43, της 16ης Οκτωβρίου 2008, C-527/06, Renneberg, Συλλογή 2008, σ. I-7735, σκέψη 81, της 11ης Ιουνίου 2009, C-155/08 και C-157/08, X και Passenheim-van Schoot, Συλλογή 2009, σ. I-5093, σκέψη 47, καθώς και της 17ης Νοεμβρίου 2009, C-169/08, Presidente del Consiglio dei Ministri, Συλλογή 2009, σ. I-10821, σκέψη 42). Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία είναι κατάλληλη για την επίτευξη του προβαλλόμενου σκοπού μόνον αν αποσκοπεί πράγματι στην επίτευξή του με συνέπεια και συστηματικότητα (βλ. ιδίως, προπαρατεθείσες αποφάσεις Hartlauer, σκέψη 55, και Presidente del Consiglio dei Ministri, σκέψη 42).

52 Εν προκειμένω, όσον αφορά, πρώτον, τους σκοπούς της οδικής ασφάλειας, καθώς και της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος, η επίμαχη νομοθεσία προφανώς δεν ανταποκρίνεται εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη των επαληθεύσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη σκέψη.

53 Ειδικότερα, όπως υπογραμμίζει και το αιτούν δικαστήριο, η εν λόγω νομοθεσία εφαρμόζεται αποκλειστικώς στην περίπτωση δημιουργίας νέων πρακτορείων. Αντιθέτως, δεν εφαρμόζεται στα προϋπάρχοντα πρατήρια, πράγμα που θα προϋπέθετε, λόγου χάρη, τη σταδιακή μετατόπιση αυτών προκειμένου να τηρηθούν οι σχετικές με την ελάχιστη απόσταση απαιτήσεις. Όπως επισήμανε το εθνικό δικαστήριο, η περίσταση αυτή θέτει υπό αμφισβήτηση τη συνέπεια της επίμαχης νομοθεσίας ως προς τους προαναφερθέντες σκοπούς.

54 Εξάλλου, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι οι σκοποί της οδικής ασφάλειας καθώς και της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος είναι δυνατό να επιτευχθούν με κανόνες περί ελάχιστης υποχρεωτικής αποστάσεως μεταξύ πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου, από τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι οι σκοποί αυτοί μπορούν να επιτευχθούν πιο αποτελεσματικά, και τούτο λαμβανομένου υπόψη του κάθε συγκεκριμένου πρατηρίου, στο πλαίσιο των ελέγχων στους οποίους οφείλουν πάντως οι δήμοι να προβαίνουν σε περίπτωση αιτήσεων χορηγήσεως αδείας κατασκευής νέου πρατηρίου διανομής καυσίμων. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 4 της παρούσας αποφάσεως, οι έλεγχοι αυτοί αφορούν ιδίως τη συμφωνία του εν λόγω πρατηρίου με τις διατάξεις του σχεδίου χρήσεως γης καθώς και με τις επιταγές περί υγειονομικής, περιβαλλοντικής και οδικής ασφάλειας. Υπ' αυτές τις συνθήκες, όπως επισημαίνει και το αιτούν δικαστήριο, η θέσπιση ελάχιστης αποστάσεως βαίνει μάλλον πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών.

55 Όσον αφορά, δεύτερον, τον συνιστάμενο στον «εξορθολογισμό της παρεχόμενης στους χρήστες υπηρεσίας» σκοπό που αναφέρει η απόφαση περί παραπομπής, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι σκοποί αμιγώς οικονομικής φύσεως δεν μπορούν να αποτελέσουν λόγους γενικού συμφέροντος που δικαιολογούν περιορισμό θεμελιώδους ελευθερίας η οποία διασφαλίζεται από τη Συνθήκη (βλ. απόφαση της 17ης Μαρτίου 2005, C-109/04, Kranemann, Συλλογή 2005, σ. I-2421, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

56 Αφετέρου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο σκοπός αυτός είναι δυνατό να θεωρηθεί, ως αναγόμενος στην προστασία των καταναλωτών, ότι συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος και όχι λόγο αμιγώς οικονομικής φύσεως, είναι δύσκολο να διαγνωσθεί κατά ποιον τρόπο ρύθμιση όπως η επίμαχη είναι δυνατό να προστατέψει τους καταναλωτές ή να τους εξασφαλίσει οφέλη. Αντιθέτως, όπως το αιτούν δικαστήριο επισήμανε κατ' ουσίαν, παρεμποδίζοντας την είσοδο νέων επιχειρηματιών στην αγορά, τέτοιου είδους ρύθμιση ευνοεί μάλλον τη θέση των ήδη υφιστάμενων επιχειρηματιών στο ιταλικό έδαφος, χωρίς οι καταναλωτές να αντλούν από το γεγονός αυτό πραγματικά πλεονεκτήματα. Εν πάση περιπτώσει, η ως άνω ρύθμιση βαίνει κατά πάσα πιθανότητα πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη ενός ενδεχόμενου σκοπού προστασίας των καταναλωτών, στοιχείο η επαλήθευση του οποίου απόκειται, εφόσον κριθεί αναγκαίο, στο αιτούν δικαστήριο.

57 Βάσει των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 43 ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 48 ΕΚ, έχει την έννοια ότι ρύθμιση εθνικού δικαίου, όπως η επίμαχη, η οποία θεσπίζει ελάχιστες υποχρεωτικές αποστάσεις μεταξύ πρακτορείων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως που κατοχυρώνει η Συνθήκη. Σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς στην κύρια δίκη, ο περιορισμός αυτός δεν είναι μάλλον δυνατό να δικαιολογηθεί από σκοπούς οδικής ασφάλειας, προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος όπως και εξορθολογισμού της παρεχόμενης στους χρήστες υπηρεσίας, στοιχείο η επαλήθευση του οποίου απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ΄ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 43 ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 48 ΕΚ, έχει την έννοια ότι ρύθμιση εθνικού δικαίου, όπως η επίμαχη, η οποία θεσπίζει ελάχιστες υποχρεωτικές αποστάσεις μεταξύ πρατηρίων διανομής καυσίμων κατά μήκος του οδικού δικτύου συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως που κατοχυρώνει η Συνθήκη ΕΚ. Σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς στην κύρια δίκη, ο περιορισμός αυτός δεν είναι μάλλον δυνατό να δικαιολογηθεί από σκοπούς οδικής ασφάλειας, προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος όπως και εξορθολογισμού της παρεχόμενης στους χρήστες υπηρεσίας, στοιχείο η επαλήθευση του οποίου απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

(υπογραφές)